

BİR SEĞİRNAME ÖRNEĞİ

*Fatih Ramazan SÜER**

ÖZET

Seğirme, hafif kıvıldamak ve daha çok vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kasların hafifçe oynaması anlamına gelir. Vücudun bazı uzuvlarında görülen bu kıvıldama zamanla, insanoğlu tarafından ilerleyen zamanlarda olacağı tahmin edilen menfi ve müspet haberlere yorulur olmuştur. Yorulan bu haberlerin tahminin ötesine geçmemesi bu yorumların fal menşei olduğunu gösterir. Daha çok sözlü anlatım türleri arasında yer bulan bu yorumlar, daha sonraları yazıya aktarılmıştır. Adına “Seğirname” denilen bu türle alakalı Türk edebiyatında, değişik hacimlerde eserler, risaleler meydana getirilmiştir.

Bu makalede Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi numara 3794’te kayıtlı bir mecmuanın 32–45 sayfaları arasında yer alan bir seğirname metni ilim âlemine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fal, fal türleri, seğirme, seğirname.

A SAMPLE OF SEGIRNAME

ABSTRACT

Twitching means that to move slightly and slightly movements of some parts of human body skin and muscles just under the skin. By the time, this twitching could be seen on some organs of human body, has been attribute to positive and negative news that guessed to be happening in the future. Not to pass beyond the prediction of this news shows that the comments originate from fortune. The comments which are mostly taking a place among verbal exposition type have been transferred to writing. Concerning the type, named “Segirname” has brought forth various bulks of work and booklet.

In this paper, a sample of segirname which is take a place in the periodical registered in department of Sivas Ziyabey Writing Work of Art Library number 3794, pages between 32-45 has been presented to science world.

Key Words: Fortune, types of fortune, twitching, segirname.

Tarih boyunca insanoğlu, gelecekte cereyan edecek olaylardan haberdar olabilmek için çeşitli yollara başvurmuştur. Temelinde merak duygusunun tatmin edilmesi amacı yatan bu durumlar insanlığı adına “ilm-i tefeül” de denilen fal’a yönlendirmiştir. Fala inanmayıp falsız da kalmayan Türk milleti bu ilmi o kadar ilerilere götürmüştür ki bu ilim, İslamiyet’ten önce¹ ve sonra değişik şekillerde günümüze kadar gelmiştir. Şöyle ki; kuşların titreyiş, uçuş ve ötüşlerinden bazı

* Cumhuriyet Ü. Sos. Bil. Ens. Türk-İslam Ed. Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi. El-mek: ramazansuer_58@hotmail.com

¹ Ayrıntı için bkz. Yusuf Ziya Sümbüllü, *Seğirname*, Fenomen Yayınları, Erzurum, 2010, s.14–26.

hadiseler olacağını çıkararak *zehr*, *tayre* ve *ıyâfet*; taş vb. şeylerle hüküm verilen *ırâfet*; koyun kemiğine bakılarak yapılan *kitfe*, insan uzuvlarının şekil ve renk gibi hususiyetlerinden hüküm çıkararak *kıyafet*, bazı uzuvların oynamasına, seğirmesine mana veren *ihtilâc*, insanın dış görünüşünden anlamlar çıkararak *firâset*; bazı kitaplar açılarak yapılan *kitap falı*² ve yıl içerisinde görülen tabiat olaylarından hareketle anlamlar çıkararak *melheme*³ gibi türler bu alanda kat edilen yolu gösterir mahiyettedir.

Daha çok sözlü edebiyat geleneği ile ilgili olan bu ilimlerin ışığında yapılan tahminler, zamanla yazıya geçirilerek bu konular edebî bir hüviyet kazanmış, bu konularla alâkalı pek çok kitap kaleme alınmıştır. Yıldızname, tefeülname, hurşidname, ihtilâcname, kıyafet name, kehanetname isimli eserler bu tür konuları işleyen eserlerdir. Ömer Rûşenî Dede'nin *Miskiname*'si, Cem Sultan'ın *Fal-ı Reyhan*'ı, Zaîfî'nin *Fal-ı Murgân*'ı ile Hamdullah Hamdi ve Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın *Kıyafetnameleri* bu tür eserlerin önemli olanlarıdır⁴.

Bu fal çeşitleri arasında çalışmanın konusunu ilgilendiren tür; seğirnamelelerdir. Seğirmek, sözlükte, “hafif kımıldamak ve daha çok vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kaslar hafifçe oynamak”⁵ şeklinde geçmektedir. Vücudun çeşitli organlarında görülen seğirme, kişiyi geleceği hakkında bazen menfi bazen müspet tahminler yapmaya sevk etmiştir. Bu tahminlerin yazıya geçirilmesiyle Türk edebiyatında adına “seğirname” denilen bir tür doğmuştur. Seğirname; bedeninin bazı organlarının oynamasına, seğirmesine göre çeşitli anlamların çıkarıldığı hususları anlatan eserlere verilen addır. Bu eserlere ihtilâcname, kütüb-i ihtilâc yahut çınname de denilir⁶.

Türk Edebiyatında Seğirname

Türk edebiyatında, seğirname yahut yukarıda zikredilen isimler adı altında değişik hacimlerde eserler, risaleler meydana getirilmiştir. Bu risalelerden ve eserlerden başka seğirname konusuna -insanın çeşitli uzuvlarından hareketle karakterini belirleme ilmi- olan kıyafetnameler⁷ içinde onun bir bölümü olarak da rastlanır⁸. Bu rastlantı, seğirnamelelerin, kıyafetnamelelerin bir alt dalı olabilme ihtimalini kuvvetlendirirken beraberinde seğirname tarzında birkaç ilmi de hatırlatır ki bu ilimler:

İlm-i sima: İnsan simasından, insanın karakteriyle ilgili hükümler çıkararak ilim.

İlm-i kef: Avuç içindeki çizgilerden insan talihiyle ve karakteriyle ilgili manalar çıkararak ilim.

İlm-i hutût: İnsan alnındaki çizgilerden, insanın talihiyle ve karakteriyle ilgili manalar çıkararak ilimdir⁹.

Seğirmeleri delilleri ve sebepleri ile izaha çalışan yazarlardan ilki 18. yüzyılın önde gelen mütefekkirlerinden biri olarak kabul edilen Erzurumlu İbrahim Hakkı'dır¹⁰. İbrahim Hakkı'nın *Marifet name* adlı eserinde seğirnameleler hakkında “Seğirmeler ve Sonuçları” bölümünde yazılanlardan bazıları şunlardır:

² Mustafa Ayyıldız, Hamdi Birgören, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005, s.299.

³ Ayrıntı için bkz. Şeref Boyraz, *Fal Kitabı Melhemeler ve Türk Halk Kültürü*, Kitabevi, İstanbul, 2006, s.15–26.

⁴ Mustafa Ayyıldız, Hamdi Birgören, a.g.e. , s.300.

⁵ Bkz. *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara, 2005, s.1722.

⁶ Doğan Kaya, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007, s. 636.

⁷ Ayrıntı için bkz. Mine Mengi, “Kıyafetname”, *DİA*, Ankara, 2002, c. 25, s. 513–514.

⁸ Halil Ersoylu, “Seğirname”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 1985, Ankara, 1989, s. 27.

⁹ Mustafa Tatçı, *Edebîyattan İçeri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s. 522–523.

¹⁰ Yusuf Ziya Sümbüllü, a.g.e. , s. 36.

İhtilâc-ı fark-ı ser
Câhdan verir haber

İhtilâc-ı pîş-i ser
Oldu devlete eser

İhtilâc-ı cenb-i ser
Sağ ve solu hayr eder

...
İhtilâc-ı fek-i leb
Sağda rızık ve solda tareb

İhtilâc-ı künc-i leb
Sağda zar ve solda tareb

İhtilâc-ı zir-i leb
Sağ ve solda yahşi hep

...
Muhtelic olsa eğer
Bir yerin eyle nazar

Bunda kim ahkâmı yâd
Şübhesiz et itimâd

Kim damar oynar neden
Hak'dır onu debreden

Anla işârâtını
Bekle beşerâtını

(Başın tepesinin seğirmesi, makamdan haber verir. Başın önünün seğirmesi, talihe işaret eder. Başın yan tarafının seğirmesi, gerek sağ ve gerekse sol hayırdır. Dudak üstü seğirmesinde sağda rızık, solda şenliktir. Dudak ucu seğirmesinde sağda zarar, solda şenliktir. Dudak altı seğirmesi sağ ve solda yahşidir. Eğer bir yerin seğirse bak buradaki hükümleri hatırla ve şüphesiz itaat et. Damar neden oynar? Hak'tır onu depreden. O an işaretleri anla ve müjdelerini bekle)¹¹.

İlmî bir mesnedi olmamakla beraber bazı seğirnamelelerin girişinde verilen bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla Zülkarneyn ve Dânyâl Peygamberler bu ilmin pirleri kabul edilmektedir. “Rivâyetdür ki bir gün İskender-i Zülkarneyn, hükemâların bir araya cem idüp didi ki: Âdemoğlanınun ahyânen azaları hareket idüp seğrise ve seğridüğine hikmet nedür, neye delâlet ider? Diye sual eyledük de, cümle mütehayyir kalup mühlet isteyüp badehu bu ihtilâcnameyi telif edip İskender Şah'a getirüp didiler ki: Ya İskenderiyye şahı Zülkarneyn, senün bu suâlün tecrübeye müteallikdir ve bunun hikmetine Allah Subhanehu ve Teâlâ âlimdür”¹². İfadeleri ile başlayan bir seğirnamenin giriş kısmı bu ilmin pirinin Zülkarneyn Peygamber olduğunu ispatlar mahiyettedir.

¹¹ Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri, *Marifet name*, Sadeleştiren M.Fuad Başar, Âlem Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.84-86.

¹² Mustafa Tatçı, a.g.e. , s.526.

Türk edebiyatında şimdiye kadar bazı yazarlar tarafından yazılan makalelerde seğirname hakkında bilgiler verilmiş ve çeşitli seğirname metinleri yayımlanmıştır¹³. Bu çalışmalar içerisinde seğirname üzerine yapılan en kapsamlı çalışma Yusuf Ziya Sümbüllü'nün Fenomen Yayıncılıktan 2010 yılında çıkan *Seğirname* adlı eseridir. Bu eserde yazar; fal ve seğirme ilmi gibi genel konulara değindikten sonra farklı kütüphanelerde kayıtlı bulunan 17 adet seğirname metnini transkribe ederek metinlerdeki seğirme hükümlerini sınıflandırmış, seğirme hükümleri üzerine mukayeseli değerlendirmeler yapmış ve seğirnameledeki sosyal-kültürel ve psikolojik altyapıya değinmiştir.

Bir Seğirname Örneği

Yazının konusunu oluşturan seğirname metni Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi numara 3794'te kayıtlı bir mecmuanın 32–45 sayfaları arasındadır. “Kitâb-ı Segirname ve Billahit Tevfik” başlığını taşıyan metnin anlatımı nesirdir. Her sayfasında 20 satır olup metnin tamamı (başlığı dâhil) 140 satırdır. 44. sayfa hariç diğer sayfa sonlarında ayak (payende, rabita, müşir) vardır. Her sayfanın üst kısmına sayfa numarası yazılmıştır. Metnin sayfa numaraları, başlığı, “eğer” bağlacı ve birkaç organ ismi kırmızı, diğer kısımlar siyah mürekkeple yazılmıştır. Metinde, metnin müellifi ya da müstensihî, telif veya istinsah yeri ve tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. İlm-i ihtilâcın pirlininin, bazı metinlere¹⁴ dayanarak Zülkarneyn ve Dânyâl Peygamberler olduğu yukarıda belirtilmiştir. Söz konusu metinlerde Dânyâl Peygamberin adı geçmese de Zülkarneyn (as)'in adı geçmektedir. Yalnız incelenen metinde böyle bir bilgi olmayıp, direkt –baştan başlanmak üzere- konuya giriş yapılmıştır.

Harekeli nesih ile kaleme alınan metinde az sayıda Arapça ve Farsça kelimenin (*şerm-sar*: utangaç, *renc*: ağrı, sıkıntı, *arbede*: kavga, *hâcet*: ihtiyaç, lüzum, *münazi*: kavgacı...¹⁵ gibi) yanı sıra Türkiye Türkçesinde bugün kullanılmayan (*azacuk*: birazcık, *aşaga*: aşağı, *enek*: çene kemiği, *talu*: sırt, kürek kemiği, *dübür*: kış, makat...¹⁶ gibi) kelimeler de kullanılmıştır. Bunların yanında “şâd” kelimesinin bazen “şâz” biçiminde yazılması da metne has başlıca dil özelliğidir. Yukarıda metnin yazılış / istinsah tarihinin bilinmediği söylenmişti; ama metnin dilinin bir özelliği olan “şâd” kelimesinin bazen “şâz” şeklinde yazılması okuyucuya metnin tarihi hakkında bir ipucu vermektedir. Şöyle ki : ð (zel) harfi, 15. yüzyıla kadar ð (dal) harfinden önce uzun veya kısa sesli bulunduğu zaman ð (lad) yerine kullanılmıştır¹⁷. Bu bilgidен hareketle metnin, 15. yüzyılda veya birkaç yüzyıl öncesinde kaleme alındığı söylenebilir. Tüm bunlarla beraber metnin sanat kaygısından uzak, sade bir dille yazıldığı da aşikârdır.

Metinde, seğirmelerinden bahsedilen 38 uzuv (Baş, alın, kulak, kaş, göz...) ve bu uzuvların sağlı sollu, yukarılı aşağılı vb. olmak üzere toplam 137 bölümü (Sol kulak deliği, sol gözün aşağı kirpiği, sağ ayağın altı, sol elin serçe parmağı...) vardır. Bu organların ve bölümlerin içerisinde bilinen organ ve bölümlerinin yanı sıra pek duyulmamış organ bölümlerinin (kulak deliği, göz

¹³ Wladzimir Zajączkowski, “Zwei Türkische Zuckungsbücher (Seğirname)”, *Folia Orientalia*, Tome VIII, Krakow, 1967, s. 89–109; M. Kemal Özergin “Eski Bir Seyirname” *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, Şubat 1967, sayı 211, c.10, s. 4331; Arif Özer “Türkçe İki Segirname Kitabı Üzerine” *Türk Kültürü Dergisi*, Mart 1969, c. 7, sayı 77, s. 48; Halil Ersoylu, “Seğirname” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ankara, 1985, s. 27–48; Halil Ersoylu, “Seğirname II” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ankara, 1992, s. 99–145; Mustafa Tatçı “Türk Edebiyatında İki Tür Seğirname ve Çınname” *Türk Dünyası Araştırmaları*, İstanbul, 1993, sayı 87, s. 237–242; Recep Karaatlı, “Türkçe Bir Segirname Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ankara, 1999/ I-II s. 89–142; Yusuf Ziya Sümbüllü “Seğirname ve Seğirmek Manaları Üzerine Bir İnceleme”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, 2007, sayı 32, s.53–69.

¹⁴ Bkz. Mustafa Tatçı a.g.e. s.526, Halil Ersoylu a.g.m. s.29.

¹⁵ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2003.

¹⁶ Burhan Paçacıoğlu, *VII-XVI Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı*, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2006.

¹⁷ Bkz. Faruk K. Timurtaş, *Osmanlı Türkçesine Giriş I*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2008, s. 81.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

kuyruğu, burun içi... gibi) seğirmesinden de bahsedilmiştir. Seğirmesinden bahsedilen organların (başın ortası, başın çepçevresi, başın sağ yanı hariç) ismi zikredilmeden önce “eğer” bağlacı kullanılmıştır. Seğiren uzuvların sıralanışına bakıldığında baştan ayağa doğru olduğu görülmektedir. Birkaç istisnanın dışında ele alınan seğiren uzuvların bütün bölümleri söylendikten sonra, o söylenen uzva en yakın diğer uzva geçilmiştir. Böyle yapılarak baştan, ayak parmaklarına kadar olan uzuvların seğirmeleri ele alınmıştır. Göz, kulak, el gibi organların seğirmelerinden bahsedilirken bilâ-istisna önce sağ tarafta olanlarla başlanmıştır.

Seğirmelerin menfi ve müspet tahminlerin olduğu yazının başında belirtilmiştir. Ele alınan metne bakıldığında olacakların müspet olma ihtimali, menfi olma ihtimallerinden çok daha yüksektir. “Mutlu olmak, zengin olmak, sefere hayırlı bir şekilde gidip gelmek” gibi belli başlı olumlu tahminlerin yanında “Hak Teâlâ ona bir oğlan vire” (Sol gözün burundan yanı seğirse), “Allah u âlem altı kez evlene” (Memenin altı seğirse) gibi değişik tahminler de vardır. Aynı zamanda “hasta ola, biraz kaygı göre, bir kimseyle arbede ede” gibi olumsuz tahminlerin yanında “Bir zaman halkın diline düşe” (Sol göz bebeği seğirse), “Avret diliyle ona düşman olalar.” (Göğsünün altı seğirse) gibi çok duyulmamış olumsuz tahminler de vardır. Bunlarla beraber metinde olacağı tahmin edilen menfi bir olayın çok sürmeyeceği, bazı organların seğirmeyle beraber görülecek sıkıntının tez zamanda geçeceği tahmini de yok değildir. (Eğer sol kulağın deliği seğirse, azıcık kaygı göre, tez giçe şâz ola. Eğer burnun sol yanı seğirse, kaygı erişe ama kim sevine... gibi)

Metinde bazı uzuvların (menfi-müspet) seğirmeleri, olması tahmin edilen bir ihtimalle açıklanırken (Eğer aşağı kirpiği seğirse, kendi yaramazlığıyla analar. Eğer ağzın sol köşesi seğirse, handan ola... gibi) seğirmesiyle, değişik ihtimallerin gerçekleşeceğini bildiren uzuv seğirmeleri de vardır. (Eğer sağ kaşı seğirse, şâzlık bula, ya erkek oğlu ola ya bir dost ucundan şâd ola. Eğer dördüncü parmağı seğirse, hasta ola ya kâhil ola... gibi)

Bazı organların seğirmesiyle kişiye tavsiyelerde bulunulması metinde dikkati celb eden bir başka özelliktir. Bu tavsiyeleri seğirmesi hem olumlu (Eğer sağ topuğu seğirse devlet izzet bulup hayr işleye yahut mescit yapa... gibi) hem de olumsuz (Eğer boynun cümlesi seğirse, sadaka virmek gerek. Oruç [tutmak] ve namaz kılmak gerek, Huda'ya yalvarmak gerek ta ki belâ-yı azîmi üzerinden reddiyleye... gibi) olan uzuvlarda görülmektedir.

Metinde seğirmesi olumlu haberlere yorulan uzuvların sayısı daha fazladır. Bu da şüphesiz, yorumcunun gerek kendi hakkında gerekse de etrafındakilerin haklarında ilerleyen zamanlarda karşılaşılabilecek durumların her zaman iyi olmasını arzu etmesiyle alâkalıdır

Seğirmesi müspet ve menfi haberlere yorulan organ ve bölümlerin sınıflandırılması şöyledir:

Metinde Seğirmesi Müspet Haberlere Yorulan Organ ve Bölümleri

1. Başın ortası	9. Sağ kulağın yumuşağı
2. Başın (çep)çevresi	10. Sol kulağın yumuşağı
3. Başın sağı	11. Sağ kulağın deliği
4. Başın solu	12. Sağ kulağın ardı
5. Alın	13. Sol kulağın ardı
6. Alnın sağı	14. Sağ kaş
7. Alnın solu	15. Sol kaş
8. Sağ kulak	16. Her iki kaş
	17. Sağ kaş ile göz

Turkish Studies

18. Sağ gözün içi	52. Belin altı
19. Sol gözün içi	53. Belin solu
20. Sağ gözün kuyruğu	54. Arka
21. Sol gözün kuyruğu	55. Sol göğüs
22. Sağ gözün üst kapağı	56. Sağ el
23. Sağ gözün aşağı kapağı	57. Sol el
24. Sağ gözün yukarı kirpiği	58. Sağ el ayası
25. Sağ gözün aşağı kirpiği	59. Sağ elin başparmağı
26. Sol gözün yukarı kirpiği	60. Sağ elin orta parmağı
27. Sol gözün çevresi	61. Sağ elin dördüncü parmağı
28. Sağ göz bebeği	62. Sol elin başparmağı
29. Sağ gözün burun tarafı	63. Sol elin şahâdet parmağı
30. Sol gözün burun tarafı	64. Sol elin orta parmağı
31. Burun	65. Sol elin dördüncü parmağı
32. Burun içi	66. Sol elin serçe parmağı
33. Burnun sağ deliği	67. Sol koltuk
34. Sağ yanak	68. Arkanın solu
35. Ağızın sağ köşesi	69. Arkanın ortası
36. Ağızın sol köşesi	70. Sağ meme
37. Yukarı dudak	71. Sol meme
38. Aşağı dudak	72. Memenin altı
39. Her iki dudak	73. Her iki meme
40. Boğaz	74. Karın
41. Eneğin çukuru	75. Karnın sağ yanı
42. Boynun sağı	76. Göbek
43. Boynun solu	77. Bel
44. Sağ omuz	78. Kasığın solu
45. Sol omuz	79. Kasığın tamamı
46. Sağ talu	80. Zeker
47. Sol talu	81. Hayânın sağı
48. Sağ pazı	82. Dübür
49. Sol pazı	83. Sağ dübür
50. Sol dirsek	84. Sol dübür
51. Belin üstü	85. Sol uyluk

Turkish Studies

86. Sağ diz	95. Sağ ayağın üçüncü parmağı
87. Sağ baldır	96. Sağ ayağın serçe parmağı
88. Sol baldırın yumuşağı	97. Sağ ayağın bütün parmakları
89. Sağ topuk	98. Sol ayağın başparmağı
90. Sağ ayağın arkası	99. Sol ayağın ikinci parmağı
91. Sol ayağın arkası	100. Sol ayağın orta parmağı
92. Sağ ayağın altı	101. Sol ayağın serçe parmağı
93. Sol ayağın altı	102. Sol ayağın bütün parmakları
94. Sağ ayağın başparmağı	

Metinde Seğirmesi Menfi Haberlere Yorulan Organ ve Bölümleri

1. Kafa	18. Sağ elin şahâdet parmağı
2. Sol kulak	19. Sağ elin serçe parmağı
3. Sol kulak deliği	20. Sağ koltuk
4. Sol kaş ile göz	21. Arkanın sağ yanı
5. Sol gözün aşağı kirpiği	22. Arkanın tamamı
6. Sağ gözün çevresi	23. Göğsün altı
7. Sol göz bebeği	24. Yüreğin üstü
8. Burnun sağ yanı	25. Karnın sol yanı
9. Burnun sol yanı	26. Kasığın sağı
10. Burnun sol deliği	27. Hayânın solu
11. Sol yanak	28. Hayânın tamamı
12. Dil	29. Sağ uyluk
13. Eneg	30. Sol diz
14. Boynun tamamı	31. Sağ baldırın yumuşağı
15. Her iki omuz	32. Sol topuk
16. Sağ dirsek	33. Sağ ayağın ikinci parmağı
17. Sağ göğüs	34. Sağ ayağın dördüncü parmağı
	35. Sol ayağın dördüncü parmağı

Metin

Kitâb-ı Segirnâme ve Billâhi't-Tevfik

(s. 32) Bir kişinin başı ortası segirse, mal ve ululuk bula, pâdişahlığa lâyık ise pâdişâh ola. Başuñ çepçevresi segirse mal, ululuk bula, bir yâd kişinin ucundan şâd ola. Başuñ sağ yanı segirse, bir bölük halk üzere ululuk eyleye. Eger başuñ şol yanı segirse, mübârek sefer ide, girü tiz gele. Eger alnı segirse, işi seferse; seferi murâdınca ola. Eger alnuñ sağ yanı segirse, oğul ucundan, yâ bir dost ucundan eyülük göre. Eger alnuñ şol yanı segirse, istedügin bula. Eger kafası segirse, mal cihetinden biraz kaygu göre. Eger sağ kulağı segirse, eyü söz işide, şâd ola.

(s. 33) Eger şol kulağı segirse, yâvuzluğına añalar. Eger sağ kulağı yumuşağı segirse, bir kimse ile cenk ide kendünün eli üstün ola. Eger şol kulağı yumuşağı segirse, ululuk, beylik bula. Eger sağ kulağı delügi segirse, bir dost anı kâh kâh eyülüg ile aña. Eger şol kulağı delügi segirse, azacuk kaygu göre, tiz giçe, şâz ola. Eger sağ kulağı ardı segirse, bir kimseyle söyleşe, kendi sözi üstün ola. Eger şol kulağı ardı segirse, bir dost anı eyülüğine aña. Eger sağ kaşı segirse, şâzlık bula, yâ erkek oğlu ola yâ bir dost ucundan şâd ola. Eger şol (s. 34) kaşı segirse, rahatlık, baylık bula. Eger kaşı bile segirse, bir dostuñ didârın göre. Eger sağ kaşı göziyle segirse, murâdın bula. Eger şol kaşı göziyle segirse, bir pâre kaygu göre. Eger sağ gözün içi segirse, eyü huydan yavuz huya döne. Eger şol gözün içi segirse, murâdı ucundan ferağ-nâk ola. Eger sağ gözün kıyruğı segirse, mal ucundan handân ola. Eger şol gözün kıyruğı segirse, oğulcuğundan şâd ola. Eger sağ gözün üst kapağı segirse, ferağ-nâk ola, sevine. Eger aşaga kapağı segirse, şâzî ve rahat ola. Eger sağ gözün yukarı kirpügi segirse, bir kimse göre kim çokdan (s. 35) görmemiş ola. Eger aşaga kirpügi segirse, bir uludan nâ-gâh şâd ola, sevine. Eger şol gözün yukarı kirpügi segirse, gamdan âzâd ola, sevine. Eger aşaga kirpügi segirse, kendü yaramazluğıyla añalar. Eger sağ gözün çepçevresi segirse, azacuk hastalık irişe. Eger şol gözün çepçevresi segirse, bir nesne ucundan şâd ola. Eger sağ gözün bebeği segirse, gafletden hulaş ola. Eger şol gözün bebeği segirse, bir zamân halkuñ diline düşe. Eger sağ gözün burnundan yanı segirse, şâd ve hürrem ola. Eger şol gözün burnundan yanı segirse, (s. 36) Hağ Te' âla bir oğlan vire. Eger cümle burun segirse şâzlık, baylık bula. Eger buruñ içi segirse, ululuk birle adı meşhûr ola. Eger buruñ sağ yanı segirse, şağın kim nâ-gâh cenk ide. Eger buruñ şol yanı segirse, kaygu irişe amma kim sevine. Eger buruñ sağ delügi segirse, şâd olup ferağ-nâk ola. Eger buruñ şol delügi segirse, azacuk kaygu göre. Yañağı segirse, hasta ola yine şihhat bula. Eger şol yañağı segirse, bir iş ide kim kendünün işinden şerm-sâr ola. Ba' zıları demiş kim gâyb göre, yüzine zahmet irişe yâ sevünmek işide.

Eger agzuñ sağ (s. 37) köşesi segirse, şâzlık bula. Eger agzuñ şol köşesi segirse, handân ola. Eger yukarı tuşağı segirse, gayb kimsesi gele. Eger aşaga tuşağı segirse, düşmana karşı söyleşe, muhabbet eyleye. Eger iki tuşağı bile segirse, dostuñ hoşlıkda göre. Ba' zıları demiş kim kimse ile cenk ide yâhud dostıyla öpüşe. Eger boğazı segirse, hûb ta'âm yiye, ta'âm bulmazsa ta'âm ucundan melûl ola. Eger dili segirse, kimseyle cenk ide katı katı. Eger eñegi segirse, cenk ide, 'âdâvet belüre, kendü ile dostı arasından. Eger eñeginuñ çukuru segirse, kimse anı eylüg ile aña.

(s. 38) Eger boynuñ sağ yanı segirse, mal bula çok menfa'atlı ola. Eger boynuñ şol yanı segirse, mal bula amma rencle zahmetle. Eger boynuñ cümlesi segirse, şadağa virmek gerek oruç [tutmak], ve namâz kılmak gerek, Hudâ'ya yalvarmak gerek tâ ki belâ-yı 'azîmi üzerinden reddiyleye. Eger sağ omuzu segirse, pâdişâh olup rahat ola. Eger şol omuzu segirse, şâdân ola. Eger iki omuzu bile segirse kimseyle 'arbete ide. Eger sağ talusu segirse, ululuk bula. Eger şol talusu segirse, eyülik, şâzlık bulup eyü fi' il hâşıl ide. Eger sağ bazusu segirse, 'izzet, ni' met şâzlık bula. Ba' zıları demiş kim sehel (s. 39) gam göre. Eger şol bazusu segirse, yavu varmış eline gire, şihhat ile didâr-ı yâr göre. Eger sağ dirseği segirse, düşmân belüre, sehel gam göre soñra handân ola. Eger şol dirseği segirse, mal bula, şâd ola. Eger belinuñ üstü segirse, düşmân olan girü dost ola, şâzlık

Turkish Studies

hâşıl ola. Eger belinüñ altı segirse, bir bölük kavm üzere ululuk eyleye. Eger belinüñ şol yanı segirse, rûz gele sevine. Eger arkası segirse, bir ulu kişiden çok haber işide. Eger sağ gögsi segirse, dâimâ bir işden korqa, guşşa yaya. Eger şol gögsi segirse, bir hayr iş ide şâz (s. 40) ola. Eger sağ eli segirse, çok mal bula, sevine. Eger şol eli segirse, mal, ululuk bulup sevine. Eger sağ elüñ ayası segirse, bir ‘illetden hâlâş ola. Eger sağ elüñ baş barmağı segirse, hâceti revâ ola. Eger şahâdet barmağı segirse, bir haber ucundan gam göre; amma yine müşkili âsân ola. Eger orta barmağı segirse, her ne iş kim işleye anuñ ucundan şâz ola. Eger dördüncü barmağı segirse, bir nesne ucundan hürrem ola. Eger serçe barmağı segirse, sehel gam göre soñra şâd ola. Eger şol elüñ baş barmağı segirse, düşmânıyla söyleşe, dost ola. Eger şahâdet (s. 41) barmağı segirse, kimseyle söyleşe münâzi‘ eyleye, kendü sözüñ geçüre. Eger orta barmağı segirse, hayr işleye, şâd ola. Eger dördüncü barmağı segirse, nesne bula, sevine yâ bir dost ucundan şâd ola. Eger serçe barmağı segirse, mal bula, girü tizcek geçe. Eger sağ kıltuğı segirse, azacuk kaygu göre. Eger şol kıltuğı segirse bir dost ucundan şâd ola. Eger arkasınıñ sağ yanı segirse, biraz zahmet irişe rızk ucundan. Eger arkasınıñ şol yanı segirse, oğlı toğa. Eger arkasınıñ ortası segirse, beylik, ululuk bulup rahat ola.

(s. 42) Eger cümle arkası segirse, kaygu, katılık irişe. Eger sağ meme segirse, Haq Te‘âlâ hayru ir göre. Eger şol meme segirse, eyülük, hoşluk bula. Eger memeniñ altı segirse, Allah u ‘âlem altı kez evlene. Eger iki meme bir kezden segirse, eyülükler bula, yâhud işleye. Eger gögsiniñ altı segirse, ‘avret diliyle aña düşman olalar. Eger karnı segirse gönli hoş ola. Eger yüreginiñ üstü segirse, melül ola; ama tiz giçe. Eger karnuñ sağ yanı segirse, hastalıktan hâlâş ola. Eger karnuñ sol yanı segirse, hasta ola, girü tiz geçe. Eger göbeği segirse, eyülükler, bereketler bula, bay ola. Beli segirse, bir nesne bula yahud mübârek sefer ide. Eger (s. 43) kaşıguñ sağ yanı segirse, bir zamân hasta ola. Eger kaşıguñ şol yanı segirse, eyülük bulup şâz ola. Eger cümle kaşık segirse, kız oğlanıyla cimâ‘ ide. Eger zekeri segirse, ‘izzet ve mertebe bulup maħbûbuyla mücâma‘ eyleye. Eger hayanuñ sağ yanı segirse, tarlıktan hâlâş olup şâd ola. Eger hayanuñ şol yanı segirse, kaygu çeke, illâ sa‘âdete irişe. Eger iki yanı segirse, tarlığa düşe; ama tiz geçe. Eger dübüri segirse, bir yerden bir yere vara. Eger dübüriñ sağ yanı segirse, sa‘âdet döşeginde otura. Eger şol yanı segirse, şâdlığa irüşüp rahat ola. Eger sağ uyluğı segirse, gamgîn ola. Ba‘zıları dimiş kim seferde kimsesi var ise gele.

(s. 44) Eger şol uyluğı segirse, çok şâzlık, eyülük göre. Eger sağ dizi segirse, pâdişâhdan çok eyülük göre. Eger şol dizi segirse, düşmân belüre yâ hasta ola. Eger sağ baldurı segirse, bir nesne ucundan gözi aydın ola. Eger sağ balduruñ yumuşağı segirse, melül ola; amma tiz geçe. Eger şol balduruñ yumuşağı segirse, baylık bulup şâd ola. Eger sağ topuğı segirse, devlet ‘izzet bulup hayr işleye yâhud mescid yapar. Eger şol topuğı segirse, nafakası tar ola. Eger sağ ayağı arkası segirse, bir ulu ucundan yâ bir dost ucundan ferah-nâk ola. Eger şol ayağı arkası segirse, sefere çıka, mal bula yâ bir gökçek yüzlü hatun ala, eyülük göre. Eger (s. 45) sağ ayağı altı segirse, mübârek sefere gide. Eger şol ayağı altı segirse, sefere gide, mübârek isim ile gele. Eger ayağı baş barmağı segirse, kul şatun ala. Eger ikinci barmağı segirse, kayguya irişe. Eger üçüncü barmağı segirse, mal, ni‘met bula. Eger dördüncü barmağı segirse, cenk ide amma girü ni‘met bula. Eger serçe barmağı segirse, Haq‘dan dileği revâ ola. Eger cümle barmağı segirse, katılıktan hâlâş ola. Eger şol ayağı baş barmağı segirse, hâceti revâ ola. Eger ikinci barmağı segirse, vâfir eyülük göre. Eger orta barmağı segirse, şâd ola. Eger dördüncü barmağı segirse, hasta ola yâ kâhil ola. Eger serçe barmağı segirse, cümle kayguları def‘ ola. Eger şol ayağı cümle barmağları segirse, bir yerden bir yere gide, zarar sefer ide, kaygulu oluna.

KAYNAKÇA

- AYYILDIZ, Mustafa ve BİRGÖREN, Hamdi (2005), **Edebiyat Bilgi ve Teorileri**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2003), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara: Aydın Kitabevi.
- ERSOYLU, Halil (1985), “*Seğir-name*”, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Belleten)**, Ankara, s. 27–48.
- İbrahim Hakkı (Erzurumlu), (2010) **Marifetname**, Sadeleştiren M.Fuad Başar, İstanbul: Âlem Yayıncılık.
- KAYA, Doğan (2007), **Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- PAÇACIOĞLU, Burhan (2006), **VII-XVI Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı**, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya (2010), **Seğirname**, Erzurum: Fenomen Yayınları.
- TATÇI, Mustafa (1997), **Edebiyattan İçeri (Dini ve Tasavvufi Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar)**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- TİMURTAŞ, Faruk K. (2008), **Osmanlı Türkçesine Giriş I**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Türkçe Sözlük** (2005), “Seğirmek” TDK Yayınları, Ankara, s.1722.

Foto 1: Kitâb-ı Segirname ve Billahit Tevfik, Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu. 3794, s. 32–33.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

Foto 2: Kitâb-ı Segirname ve Billahit Tevfik, Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu. 3794, s. 34-35.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

Foto 3: Kitâb-ı Segirname ve Billahit Tevfik, Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu. 3794, s. 36–37.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

Foto 4: Kitâb-ı Segirname ve Billahit Tefkik, Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu. 3794, s. 38-39.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

Foto 5: Kitâb-ı Segirname ve Billahit Tefvik, Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu. 3794, s. 40–41.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

Foto 6: Kitâb-ı Seğirname ve Billahit Tefvîk, Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu. 3794, s. 42-43.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011

Foto 7: Kitâb-ı Segirname ve Billahit Tevfik, Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi, Nu. 3794, s. 44–45.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/4 Fall 2011